

Ford T-modell

1913-ban Galamb József vezetésével megkezdődik a sorozatgyártás

1881. február 3-án, Makó-Újváros született a református, kisparaszti, hagyatékmentéssel foglalkozó Galamb család második gyermekeként. Édesapja nevét kapta, édesanyja Putnoki Erzsébet volt. Később még öt testvére született, de két fiú, mindkettő Ferenc, kisgyermekként meghalt. Három évvel idősebb bátyja, Sándor (1878-1956) jogász lett, öccsei, János (1887-1926) és Ferenc (1891-1965) géplakatosnak tanultak. Húga, Rozália (1885-1913) fiatalon, 28 éves korában meghalt.

Az elemi iskola négy osztályát Makó-Újváros református iskolájában, a gimnázium első négy osztályát a makói községi polgári fiúiskolában végezte. 1895-ben a szegedi Állami Fa- és Fémipari Szakiskolában (ma Déri Miksa Szakközépiskola) folytatta tanulmányait. 1898-ban felvételt nyert a Budapesti Állami Felsőipariskolába (ma Óbudai Egyetem, Bánki Donát Gépész és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar).

1901-ben végzett, rövid ideig a diósgyőri Vasgyárban dolgozott, de még abban az évben, 1901-ben bevonult katonai szolgálatra Polába, a haditengerészethez. Itt gépkezelői tanfolyamot végzett és megismerkedett Horthy Miklóssal, a későbbi kormányzóval, aki ekkor a flotta I. osztályú sorhajóhadnagya volt, és aki később átvette a KRANICH torpedónaszád parancsnokságát. Horthy felfigyelt a tehetséges szakemberre. 25 évvel később, József hazalátogatásakor is megismerte volt műszaki altisztjét, és István fiának amerikai tanulmányútvált is Galamb József segített megszervezni. Galamb József egy év után, szakaszvezetőként szerelt le a hadiflottától.

GALAMB JÓZSEF Makó híres szülötte

Ezután rövid ideig dolgozott Hódmezővásárhelyen, a későbbi METRIPOND Mérleggyár elődjénél, majd Békéscsabán és Aradon is, a Magyar Autómozgó Rt-nél (MARTA). Itt sikeresen pályázott egy ösztöndíjra, mellyel 1903-ban Németországba utazhatott. Drezda, Berlin, Hamburg és Bréma nagy gépgyárait tekintette meg. Amikor elfogyott a 300 koronás ösztöndíj, munkát vállalt, hogy folytathassa tanulmányútváltját.

Amint meghallotta, hogy 1904-ben autóvilágkiállítás lesz az amerikai Saint Luis-ban, elhatározta, hogy megnézi. 1903. október 3-án érkezett meg New Yorkba. Ismét munkát vállalt, és végül el is jutott az autókiállításra. Olyan nagy hatással volt rá, hogy úgy döntött, kint marad Amerikában.

1905 végén érkezett Detroitba, ahol három ajánlat (Cadillac, Silent Northern és Ford) közül a Ford gyárat választotta, s 1905. december 11-én lépett be mint műszaki rajzoló. Farkas Jenővel és Childe Harold Willsszel hamarosan elkezdett dolgozni a Ford T-modell tervein. Ez egy egyszerűen kezelhető, olcsón előállítható autó volt, melybe jelentős újításokat építettek be (mint például a bolygóműves sebességváltó vagy a levehető hengerfejtető motor). Az első T-modell típusú autó 1908-ban készült el, és olyan nagy sikert aratott, hogy 350 ezret rendeltek belőle. Szükségszerű volt a gyártás gyorsítása, 1913-ban, épp 100 éve tértek át a mozgó összeszerelő szalagon történő sorozatgyártásra, amely forradalmasította az autógyártást. Ennek az eseménynek állít emléket a Magyar Posta által 2013. február 5-én megjelentetett bélyegkisív. 1927-ig gyártották a T-modellt, közel 15 és fél millió darab készült belőle. A XX. század végén a közönség bevonásával az évszázad autójának választotta egy szakemberekből álló zsűri.

Galamb József tervezte a Fordon traktort is, az első sorozatgyártású mezőgazdasági járművet, amely az egész világon elterjedt. A Ford máig használt márkafeliratát is ő rajzolta meg.

1915-ben amerikai állampolgárságot kapott, 1917-ben feleségül vette Dorothy Beckhamet, két leányuk született, Clair (1918) és Gloria (1927).

1911-ben hazalátogatott Makóra, ekkor készült a híres kép a négy fiútestvéréről. Makón, a Deák Ferenc utca sarkán Ford lerakatot hozott létre öccsei vezetésével, melynek emléket emléktábla őrzi. A forgalom növekedésével Békéscsabán is nyílt egy lerakatok 35 szerelvény.

1921-ben 100.000 koronás ösztöndíjjal alapított Makón, hogy kamataiból olyan sze-

gény sorsú makói diákokat támogassanak, akik felsőipari iskolában kívánnak tanulni.

1932-ben látogatott utoljára Magyarországra, ekkor előadást tartott a Magyar Mérnök és Építész Egylet székházában, és filmet is vetített a Ford gyártmányokról.

Henry Ford nagyon megbecsülte konstruktőrének, évi fizetése 75.000 dollár volt, anynyi, mint az Egyesült Államok elnökének. Szívrohamából felépülve 1944-ben nyugdíjazását kérte. A II. világháború után már nem tudott hazalátogatni, a családjával sem tudta tartani a kapcsolatot. Testvérei itthon állandó zaklatásnak voltak kitéve, a lerakatokat államosították, a beérkező pótalkatrészeket elkobozták. Az amerikai autógyártás fellegvárában, Detroitban halt meg 1955. december 4-én, a Ford nyugdíjasaként, ötven évvel azután, hogy megkezdte nagyszerű pályafutását a Fordnál.

Galamb József emléket őrzi Makó városa és a tudományos közélet:

A Makói Ipari Szakmunkásképző Iskola 1990-ben felvette Galamb József nevét, 2007-től az iskola jogutódjának egy tagintézménye viseli tovább a nagy konstruktőr nevét. Makó városa 2000-ben posztumusz díszpolgári címet adományozott Galamb Józsefnek, egy évvel később szobrot állítottak tiszteletére a Széchenyi téren (Széri-Varga Géza alkotása). 2002-ben aszteroidát neveztek el róla, 2005-ben Borsi Sándor beltéri szobrát avatták fel a róla elnevezett középiskola aulájában. A Magyar Nemzeti Bank 2006-ban emlékérmét bocsátott ki tiszteletére, az Óbudai Egyetem Népszínház utcai épületében 2008-ban nyílt Galamb József emlékszoba. Az egyetem Bánki Donát Gépész és Biztonságtechnikai Karán előadótermet és szakkollégiumot neveztek el róla. 2008-ban az Óbudai Egyetem is emlékérmét bocsátott ki tiszteletére.

Csatlós Árpádné

Felhasznált irodalom:

Wikipedia: http://hu.wikipedia.org/wiki/Galamb_J%C3%B3zsef (A lap utolsó módosítása: 2013. január 6., 03:35)

Délmagyar: http://www.delmagyar.hu/vilagvevo/galamb_jozsef_a_ford_t-modell_tervezoje_130_eve_szulett/2201540/ (Feltöltése: 2011.02.03. 06.01)

Szentesinfo: <http://szentesinfo.hu/mozaik/2003/2/galamb.htm> (Feltöltés: 2003.02.20., Vidovics Ferenc)

Makó története. Makói monográfia. Szerk.: Tóth Ferenc. Makó, Makó Város Önkormányzata, 2004.